

ב"ה

עוֹמֵק הַפֶּשֶׁט עיונים ברצ"י

פ' צו

על פי 'לקוטי שיחות' בדרך י"ז

להערות, הארות ו'הקדשות'
ולהצטרפות לרשימת התפוצה
אנא לפנות לדוא"ל
riz@neto.bezeqint.net

או לטלפון

08-6882799 / 050-4125205

© כל הזכויות שמורות

תוכן העיונים

א

בפירושו לפסוקים "זאת תורת העולה" (ו, ו),
(ב) ו"זאת תורת המנחה" (ו, ז) מבאר רש"י
ש"לרבות הוא בא", ומפרט מה הוא הריבוי
הנלמד ב"עולה" וב"מנחה" / בפסוקים
"זאת תורת האשם" (ז, א) ו"זאת תורת זבח
השלמים" (ז, יא) אין רש"י מפרש דבר,
ונראה שבהם לשון זו אינה אלא פתיחה
והקדמה / בפסוק "זאת תורת החטאת"
(ו, יח) בהכרח לפרשו בדרך ריבוי (כמו
ב"עולה" ו"מנחה") - ורש"י אינו מפרש
את הריבוי משום שמוכן הוא מעצמו

ב

"אש תמיד תוקד על המזבח" (ו, ו) -
ובפירושו רש"י מחדש שכוונת הכתוב היא
לאש המנורה / סיום הפסוק "לא תכבה"
מדבר באש המזבח, אולם דוקא הוא
המוכיח שתחילת הכתוב מדברת באש
אחרת / ביאור ההבדל בין לשון רש"י ללשון
חז"ל (יומא מה, ב), שרש"י מקרב הענין
לפשט הפרשה ולכן לומד שהוא דין במזבח

”צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה
הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד
הפקד ואש המזבח תוקד בו” (ו, ב)

-רש"י-

זאת תורת העולה וגו' - הרי הענין הזה בא
ללמד על הקטר חלבים ואברים שיהא
כשר כל הלילה, וללמד על הפסולין איזה
אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד; שכל
'תורה' לרבות הוא בא, לומר תורה אחת
לכל העולים, ואפילו פסולין, שאם עלו
לא ירדו:

לכאורה הפירוש של התיבות "זאת תורת העולה" מובן בפשטות - שזו הקדמה
ופתיחה לפירוט דיני העולה: "זאת היא התורה (ההלכות) של העולה"¹.

---

1. וכנראה שכן למד הרשב"ם, וזה לשונו: "זאת תורת העולה - כל הקרבנות האמורים בפרשת ויקרא חוזר וגומר
כאן כל דיניהם".

עומק הפשט – עיונים ברש"י

אמנם רש"י מחדש שיש בתיבות אלו משמעות של ריבוי, וזה לשונו:

"שכל 'תורה' לרבות הוא בא, לומר - תורה אחת לכל העולם ואפילו פסולין, שאם עלו לא ירדו".

והיינו, שלשון "זאת תורת העולה" בא ללמדנו על ריבוי מיוחד בענין העולה, ולחדש שאפילו אם היה פסול בקרבן ולכתחילה אין להעלותו על המזבח, הרי אם עלה כבר למזבח מקדשו המזבח ויש להשאירו עליו ולא להורידו?²

וכן מפרש רש"י בהמשך הסדרה³, על הפסוק "וזאת תורת המנחה" - שיש בזה כוונה לריבוי מיוחד:

"וזאת תורת המנחה - תורה אחת לכולן, להטעין שמן ולבונה האמורין בענין. שיכול אין לי טעונות שמן ולבונה אלא מנחת ישראל שהיא נקמצת, מנחת כהנים שהיא כליכ מנין? תלמוד לומר 'תורת'".

והיינו, שלולי הריבוי ד"זאת תורת" היינו למדים שבמנחת כהנים מעלים את הסולת לבד, ואין מוסיפים בה שמן ולבונה (כי דין שמן ולבונה נאמר בכתוב לגבי מנחת ישראל, שקומצים אותה, והרי מנחת כהנים שונה היא, שאין קומצים אותה אלא היא עולה על המזבח כולה בשלימותה); וזהו הטעם שהוסיף הכתוב תיבות "זאת תורת המנחה", כדי ללמדנו ריבוי - שגם במנחת כהנים יש להוסיף שמן ולבונה.

---

2. אך לא בכל פסול הדברים אמורים, כי יש היוצאים מן הכלל, וכמבואר בהמשך דברי רש"י.

3. 1, 2.

"זאת תורת" – כותרת \ ריבוי

והנה, בהמשך הסדרה באה הלשון "זאת תורת" עוד כמה פעמים, וכגון "וזאת תורת האשם"⁴, "וזאת תורת זבח השלמים"⁵; וכן מצינו בהמשך ספר ויקרא לשון זו כמה פעמים, וכגון "זאת תורת הבהמה והעוף וגו"⁶, "זאת תורת היולדת"⁷, ועוד.

אך בכל הכתובים הללו לא פירש רש"י איזה ריבוי למדים מהלשון "זאת תורת", כמו שפירש לגבי "זאת תורת העולה" ו"זאת תורת המנחה", ולכאורה - מה נשתנה?

ונראה לבאר - בדרך הפשט:

אליבא דרש"י יש ללמוד בכתובים אלו את התיבות "זאת תורת" כפשוטו - שזו הקדמה ופתיחה לפירוט הדינים של הדבר הנידון, ולדוגמא: "זאת תורת האשם" פירושו "אלו הם הדינים של קרבן אשם". ולכן לא פירש בהם רש"י ענין של ריבוי, כי מובנים הם כפשוטם.

ומה שלגבי "זאת תורת העולה" ו"זאת תורת המנחה" פירש רש"י שבאו תיבות אלו לריבוי מיוחד - הוא משום שדוקא בשני ענינים אלו אין פשט זה מתיישב:

רוב ועיקר הדינים של עולה ומנחה כבר נתפרשו בסדרה הקודמת, פרשת ויקרא, וכל מה שחוזר הכתוב לדבר על קרבנות אלו בפרשתנו הוא בתור "השלמה" בלבד - להוסיף כמה דינים בודדים;

---

4. ז, א.

5. ז, יא.

6. שמיני יא, מו.

7. תוריע יב, ז.

ומעתה קשה, איך אפשר לומר על דינים בודדים אלו "זאת תורת העולה" או "זאת תורת המנחה", כאילו כאן הוא המקום העיקרי של תורת העולה והמנחה - בשעה שעיקר רוב "תורת העולה" ו"תורת המנחה" כבר למדנו בפרשת ויקרא!?

ולכן דוקא בשני כתובים אלו פירש רש"י שתיבות אלו יש בהן לימוד מיוחד - ענין של ריבוי⁸.

"תורת החטאת" – לדבות קרבן עולה ויורד

אמנם לכאורה מצינו בפרשתנו כתוב שלישי שאין הפשט בו מתיישב, והוא הכתוב "זאת תורת החטאת"⁹ - שגם בו לא מסתבר לפרש כפשוטו, שהרי רוב ועיקר דיני החטאת כבר נמנו בפרשת ויקרא ובפרשתנו אינו אלא "השלמה";

ובכן, מדוע בכתוב זה לא פירש רש"י את הריבוי המיוחד הנלמד מ"זאת תורת החטאת" (כשם שפירש לגבי עולה ומנחה)?

ונראה לפרש בדרך מחודשת, שהריבוי הנלמד מתיבות אלו מובן הוא בנקל מתוך המשך הכתוב, ולכן סמך רש"י על התלמיד שיבין זאת בכחות עצמו ולא הוצרך לכתבו בפירוש. וזה ביאור הענין:

המשך הכתוב הוא - "זאת תורת החטאת, במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת וגו'", והיינו, שכשם שעולה שחיטתה דוקא "בצפון", בשל קדושתה היתירה, כך גם חטאת יש לשחוט דוקא "בצפון", ולא בכל מקום שהוא בתוך העזרה.

ובכן, בענין זה נדרש ריבוי מיוחד - כי לגבי אחד מסוגי החטאת היתה סברא חזקה שהוא יוצא מן הכלל ואפשר לשחוט אותו "בכל מקום בעזרה":

---

8. אלא שעדיין צריך עיון בלשון רש"י "שכל תורה לרבות הוא בא".

9. ו, יח.

עומק הפשט – עיונים ברש"י

יש מצבים שבהם חיוב החטאת הוא באופן של "קרבת עולה ויורד" (וכמו שלמדנו בפרשת ויקרא¹⁰). אם ידו של האדם משגת - עליו להביא כבשה; אם אין לו - יכול להביא שתי עופות; ואם גם לזה אין לו - מביא סולת למנחה ויצא ידי חובתו.

והיה מקום לחלק ולומר, שמי שהתחייב חטאת מסוג זה, אינו מוכרח לשחוט את חטאתו דוקא "בצפון" - שהרי בעצם היה יכול לצאת ידי חובתו (אם היה עני) בהבאת סולת למנחה שאין בה שחיטה כלל, ואם כן מסתבר שאין השחיטה אצלו חלק עיקרי בחיובו וכפרתו, ובמילא אפילו בפועל מביא שה לחטאתו, אין זה מעכב היכן בדיוק ישחט את השה!

וזהו איפוא מה שנתכוון הכתוב בהקדמתו "זאת תורת החטאת" - ללמדנו ריבוי ש"תורה אחת לכל החטאות", ולכן גם קרבן עולה ויורד הוא בכלל הדין ש"במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת" (אף שהיתה סברא להוציאו מן הכלל), ודו"ק.

(חלק יז - צו א)

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ו, 1)

-רש"י-

אש תמיד - אש שנאמר בה 'תמיד', היא שמדליקין בה את הנרות, שנאמר בה 'להעלות נר תמיד', אף היא מעל המזבח החיצון תוקד:

לכאורה פסוק זה פשוט הוא - שבהמשך לפסוקים הקודמים המדברים על האש שצריכה להיות על המזבח, בא בפסוק זה להדגיש את החובה שתהיה אש על המזבח באופן תמידי.

וכן פירש האבן עזרא: "טעם זה הפסוק להוסיף 'תמיד'". וכן הוא בדברי הרמב"ם: "מצות עשה להיות אש יקודה על המזבח תמיד, שנאמר 'אש תמיד תוקד על המזבח'"¹¹.

אמנם רש"י מחדש שתיבות אלו מכוונות לענין הדלקת נרות המנורה - וצריך ביאור: מה ראה רש"י להוציא הכתוב מפשוטו, שמדבר על אש המזבח?

ואמנם, מקור פירוש זה הוא בדברי חז"ל¹², אך ידוע שאין רש"י מביא אלא את הנוגע ל"פשוטו של מקרא";

---

11. רפ"ב מהל' תמידין ומוספין. ספר המצוות מ"ע כט.

12. יומא מה, ב. תורת כהנים פרשתנו ו, ב.

ובפרט, שמסגנון רש"י כאן עולה שכוונתו לפרש את הכתוב כפשטו ממש, שהרי לא כתב "רבותינו דרשו" וכיוצא בזה (כלשונו בענינים אחרים שבהם מעתיק דרשות חז"ל).

"מנורת זהב כולה"

לכאורה אפשר היה לפרש, שגם לרש"י מתפרש כללות הכתוב כמשמעו - על החובה שתהיה אש על המזבח; וכל דבריו אינם אלא בנוגע לתיבת "תמיד", שמתיבה זו למדים גם על אש המנורה שאף היא יש לה שייכות לאש המזבח¹³.

אמנם לפי זה, היה רש"י צריך לומר "רבותינו למדו מכאן" או "מכאן למדו" וכיוצא בזה, היינו, שיש כאן לימוד נוסף על משמעותו הכללית של הכתוב;

ועוד זאת, שרש"י לא העתיק תיבת "תמיד" לבדה, אלא גם את תיבת "אש", "אש תמיד", ומלשונו נראה שבא לפרש גם את התיבות "תוקד על המזבח" - שכן כתב: "אף היא מעל המזבח החיצון תוקד".

והיינו, שלפי רש"י כל הציווי "אש תמיד תוקד על המזבח" מתייחס לאש המנורה, שהיא ה"אש תמיד" ועליה נאמר שצריכים להביאה מן המזבח - "תוקד (מ) על המזבח".

"תמיד" – עם הפסקות

ויש לבאר, ובהקדים:

את סיום הפסוק - "לא תכבה" - מפרש רש"י כמשמעו, על אש המזבח: "המכבה אש על המזבח עובר בשני לאוין". והיינו, שכיון שבפסוק הקודם כבר נאמר "והאש

---

13. וראה דברי דוד כאן.

עומק הפשט – עיונים ברש"י

על המזבח לא תכבה", וכאן חזר שוב על האזהרה "לא תכבה", למדים שיש שני לאוין במי שמכבה אש על המזבח, כי האש צריכה להיות דולקת כל הזמן, ללא הפסק.

אמנם דוקא משום כך הוקשה לרש"י: לאחר שכבר נאמר "לא תכבה" - איזה הוספה יש בציווי "אש תמיד תוקד על המזבח"?

ואדרבה, הלשון "תמיד" - לפי "פשוטו של מקרא" - מצינו על כמה ענינים שיש בהם הפסק ואינם נמשכים כל הזמן, וכמו שמפרש רש"י¹⁴ לגבי נרות המנורה שנאמר בהם "להעלות נר תמיד", שבאמת הנרות לא היו דולקים כל הזמן אלא רק בלילה בלבד:

"כל לילה ולילה קרוי 'תמיד'. כמו שאתה אוסר 'עולת תמיד', ואינה אלא מיום ליום. וכן במנחת חביתין נאמר 'תמיד', ואינה אלא 'מחציתה בבוקר ומחציתה בערב'".

ומעתה קשה לפרש שהלשון "אש תמיד גו'" באה להוסיף תמידיות באש המזבח - כי לאחר שנאמר "לא תכבה", שהאש צריכה להיות ללא הפסקה ממש, הרי תיבת "תמיד" עלולה רק לגרוע מחובה זו, וכמו שמצינו ב"עולת תמיד" ובמנחת חביתין שנאמר בהם "תמיד" ואינם אלא פעם בבוקר ופעם בין הערביים!

וזהו שהוכרח רש"י לפרש שבלשון זו בא הכתוב (לא לאש המזבח גופא, אלא) להוסיף אש אחרת, אש המנורה שבה נאמר "להעלות נר תמיד", שצריך להדליק אותה מהאש שעל המזבח.

---

14. בתחילת פ' תצוה.

המזבח "רוצה להניק"

והנה, כד דייקת בלשון רש"י נמצא, שאף שמקורו בדברי חז"ל, שינה רש"י את הלשון:

לשון הגמרא הוא¹⁵: "אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון" - אולם רש"י דייק וכתב: "אש שנאמר בה תמיד .. אף היא מעל המזבח החיצון תוקד".

ויש לומר, ששינה רש"י כדי לקרב את הענין לפשט הפרשה, ויובן בהקדים:

דין זה, שאש המנורה צריך לקחתו מאש המזבח, אפשר לחקור בו - האם אש המנורה היא שזוקקה לאש המזבח, והיינו שזהו דין בהלכות הדלקת המנורה; או שהמזבח הוא זה שנדרש לאש המנורה, והיינו שזהו דין בהלכות אש המזבח.

ונראה, שבענין זה הוא ההבדל בין שיטת הגמרא לשיטת רש"י:

לפי הגמרא, בדרך ההלכה, דין זה הוא מהלכות הדלקת המנורה¹⁶ - אש המנורה אינה יכולה לבוא ממקום אחר, אלא דוקא מאש המזבח, "לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון". ומשמע, שאם אין אש במזבח (מטעם כל שהוא. וכגון שחסר בנדבת העצים¹⁷) - אי אפשר להדליק את המנורה בדרך אחרת, כי הדלקתה צריכה להיות דוקא מאש המזבח¹⁸.

אמנם רש"י למד באופן הקרוב יותר ל"פשוטו של מקרא", ולשיטתו דין זה הוא מהלכות אש המזבח: כשם שיש מצוה לסדר כמה מערכות על המזבח, כך יש מצוה נוספת באש המזבח, והיא שמאש זו ידליקו את המנורה.

15. ועד"ז בתורת כהנים כאן ובירושלמי יומא פ"ד ה"ו.

16. ומדוייק בדברי הרמב"ם, שהציב דין זה (לא בפרק ב מהל' תמידין ומוספין ששם מדבר על אש המזבח, אלא בפרק ג מהל' תמידין ומוספין (ה"ג) המדבר על מצות הדלקת המנורה - והיינו, שהוא דין במנורה (ולא במזבח)).

17. ראה תענית כח, א.

18. וכן מתבאר מדברי הרמב"ם שם. וראה גם בהשגת הראב"ד.

עומק הפשט – עיונים ברש"י

וזהו שמדייק רש"י בלשונו שאש המנורה "אף היא מעל המזבח החיצון תוקד", היינו: דין זה בא בהמשך לכללות דיני המזבח שבפרשה זו, שעל כך מוסיפים עוד דין על המזבח - שממנו תבוא אש המנורה.

ואם כנים הדברים, נראה שלשיטת רש"י אפשר להדליק את המנורה גם אם אין אש במזבח. כי החיוב אינו על המנורה שהיא צריכה לבוא מאש המזבח (שאז היה מקום דין זה בפרשת נרות המנורה) - אלא על המזבח (מתאים למקומו של דין זה בפרשת המזבח); ובכן, אם אין אש במזבח בטל חיוב זה, ושפיר אפשר להדליק את המנורה מאש אחרת.

[ולפי דרכנו יתכן להוסיף עוד:

רש"י בסיום הפסוק כאן מפרש את האיסור "לא תכבה" - "המכבה אש על המזבח עובר בשני לאוין".

והנה, הרמב"ם פוסק "אש מנורה שהכינה במזבח להדליק ממנה, אף על פי שכיבה אותה בראש המזבח - פטור, שהרי נתקה למצוה אחרת, ואין אני קורא בהן אש המזבח"¹⁹. והדבר מתאים למה שנתבאר בדרך ההלכה, שדין הדלקה מאש המזבח הוא דין מהלכות המנורה, ולא מהלכות המזבח, ולכן כאשר הכינו את האש להדלקת המנורה היא מפסיקה להיות "אש המזבח";

אמנם לשיטת רש"י בדרך הפשט, שדין הדלקת המנורה הוא על המזבח עצמו, נראה לכאורה שגם לאחר שהכינו את האש להדלקת המנורה עדיין שייכת היא למזבח, ולא פקע מעליה שם "אש המזבח".

ואולי לפי זה יש לבאר ההבדל בין לשון הרמב"ם ללשון רש"י: הרמב"ם כותב "המכבה אש המזבח לוקה" - ואילו רש"י כותב "המכבה אש על המזבח", היינו, שהלאו חל כל עוד האש נמצאת בפועל על המזבח, גם אם הכינה כבר עבור המנורה. ודו"ק].

(חלק יז - צו ב)

---

19. הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"ו.